

1. Charakteristika vyučovacieho predmetu

Keďže človek je z psychologického a sociologického hľadiska prirodzene bytosť náboženská, má potrebu smerovať k tomu, čo ho presahuje. Vyučovací predmet náboženská výchova má preto opodstatnenú úlohu v celistvom ponímaní výchovy v škole.

Vyučovací predmet náboženská výchova formuje v človeku náboženské myslenie, svedomie, náboženské vyznanie a osobnú vieru ako osobný prejav náboženského myslenia a integrálnej súčasti identity človeka. Ponúka prístup k biblickému posolstvu, k učeniu kresťanských cirkví a k ich tradíciám, otvára pre neho možnosť života s cirkvou.

Vyučovací predmet náboženská výchova sa zameriava na pozitívne ovplyvnenie hodnotovej orientácie žiakov tak, aby sa z nich stali slušní ľudia s vysokým morálnym kreditom, ktorých hodnotová orientácia bude prínosom pre ich osobný a rodinný život i pre život spoločnosti. Náboženská výchova je výchovou k zodpovednosti voči sebe, voči iným jednotlivcom i celej spoločnosti. Učí žiakov kriticky myslieť, nenechať sa manipulovať, rozumieť sebe, iným ľuďom a svetu, v ktorom žijú.

Výučba predmetu zároveň nadväzuje na ďalšie spoločenskovedné predmety, umožňuje žiakom ozrejniť si morálny pohľad na mnohé témy otvorenej spoločenskej diskusie. Učí žiakov rozlišovať medzi tým, čo je akceptované spoločnosťou, a tým, čo je skutočne morálnym dobrom pre jednotlivca i pre celú spoločnosť.

2. Ciele vyučovacieho predmetu, kľúčové spôsobilosti, kompetencie

Ročníkový cieľ: Definovať pôvod práva človeka na život, dôstojnosť a úctu. Vnímať osobnú hodnotu človeka. Interiorizovať kresťanské postoje a hodnoty.

Predmet náboženská výchova umožňuje žiakom:

- formulovať otázky týkajúce sa základných životných hodnôt, postojov a konania
- konfrontovať ich s vedecky a nábožensky (kresťansky) formulovanými pohľadmi na svet
- hľadať svoju vlastnú životnú hodnotovú orientáciu
- formovať svedomie
- prehlbovať medziľudské vzťahy cez skvalitnenie komunikácie
- spoznávať spôsoby komunikácie človeka s Bohom
- oceniť komunikáciu s Bohom prostredníctvom sviatosti, liturgického slávenia čítania Božieho slova
- rozvíjať kritické myslenie hodnotením pozitívnych aj negatívnych javov v spoločnosti a v cirkvi

Napĺňanie cieľov jednotlivých vzdelávacích oblastí a vyučovacích predmetov sa realizuje v školskom prostredí prostredníctvom kľúčových a predmetových kompetencií žiakov, ktoré zároveň rozvíja. Vyučovací predmet náboženská výchova sa podieľa na rozvoji kľúčových kompetencií najmä rozvíjaním týchto predmetových kompetencií:

Kľúčové kompetencie (spôsobilosti):

a) komunikačné kompetencie

- rozumie komunikácii so svojim ja ako komunikácii so svedomím
- rozumie verbálnej a neverbálnej komunikácii
- je schopný asertívnej komunikácie
- rozumie vnútornej komunikácii, kladie si otázky o zmysle utrpenia
- je schopný uvedomiť si spôsob vlastnej komunikácie v konflikte
- kladie si otázky a zisťuje odpovede
- učí sa konfrontovať s názormi druhých
- je schopný empatickej komunikácie
- kladie si otázky a zisťuje odpovede
- učí sa konfrontovať s názormi druhých
- je schopný kultúrnej komunikácie

b) kompetencie k učniu sa

- učí sa učiť spoluprácou
- je otvorený pre tvorivé myslenie
- je otvorený pre tvorivé myslenie
- učí sa vyhľadávať a triediť informácie
- je otvorený pre tvorivé myslenie
- učí sa vyhľadávať a triediť informácie
- je otvorený pre tvorivé myslenie

c) kompetencie k riešeniu problémov:

- je schopný kriticky prehodnotiť problém zneužívania, manipulácie, vojny
- je schopný kriticky prehodnotiť problém výkonu človeka
- je schopný kriticky prehodnotiť problém kultúry života a kultúry smrti
- je schopný kritického posúdenia princípov liberalizmu a konzervativizmu

d) kultúrne kompetencie:

- objavuje prínos kresťanského pohľadu na hodnotu človeka
- objavuje prínos kresťanského pohľadu na ľudskú dôstojnosť, na rovnakú dôstojnosť muža a ženy
- objavuje prínos kresťanského pohľadu na ľudskú zrelosť
- objavuje prínos kresťanského pohľadu na hodnotu človeka bez ohľadu na jeho výkon
- objavuje prínos kresťanského pohľadu na kultúru života

e) sociálne a interpersonálne kompetencie:

- dokáže si uvedomiť svoje potreby a potreby iných ľudí
- uvažuje nad potrebou budovania vzťahu s inými ľuďmi
- dokáže si uvedomiť svoje potreby a potreby iných ľudí
- uvažuje nad potrebou prejavov úcty medzi mužom a ženou
- dokáže si uvedomiť svoje potreby a potreby iných ľudí
- je zodpovedný k druhým
- dokáže si uvedomiť potreby trpiaceho človeka
- objavuje mravný aspekt sociálneho cítenia
- dokáže si uvedomiť potreby človeka

f) **existenciálne kompetencie:**

- dokáže si uvedomiť svoju jedinečnosť a objavuje svoju veľkosť
- osvojí si kresťanský pohľad na hodnotu človeka
- je otvorený pre kresťanské chápanie rovnakej dôstojnosti muža a ženy pred Bohom
- objavuje a uznáva hranice človeka
- dokáže sa konfrontovať s vlastnou vinou
- aplikuje vo svojom živote jednotlivé prvky kresťanskej spirituality
- rešpektuje hranice človeka – utrpenie a smrť, je otvorený pre možnosti ich prekonania, ktoré ponúka kresťanská viera
- vytára si rebríček hodnôt a osvojuje si životný štýl na základe etických princípov
- je otvorený pre kresťanské hodnoty

g) **kompetencie k osobnostnému a sociálnemu rozvoju:**

- je schopný uvedomiť si potrebu sebapoznávania
- je si vedomý svojich osobnostných kvalít
- je citlivý a vnímavý na svoje nedostatky
- prejavuje túžbu po osobnom raste
- uvedomuje si túžbu po ľudskosti
- je schopný vnímať rodové stereotypy
- uvedomuje si kresťanské chápanie rovnakej dôstojnosti muža a ženy
- je pripravený pre tvorivé riešenie konfliktov
- je schopný klásť si existenciálne otázky a hľadať na nich odpoveď
- rozvíja postoj empatie
- vie rozlíšiť postoj mať alebo byť a je otvorený pre životný postoj „byť“
- osvojuje si kresťanský postoj na hodnotu človeka, ktorá nezávisí od jeho výkonu
- je vnímavý na utrpenie človeka
- je pripravený stotožniť sa s hodnotami života

h) **kompetencie vnímať a chápať kultúru a vyjadrovať sa nástrojmi kultúry**

- je vnímavý na postavenie mužov a žien v rôznych kultúrach
- akceptuje rôzne kultúry a vierovyznania
- je schopný vnímať zneužitie náboženstva pre manipuláciu

g) kompetencia v oblasti informačných a komunikačných technológií

- osvojuje si kritický prístup k informáciám
- je schopný kritického posúdenia liberalizmu ako relativizácie hodnôt

3. Obsah vyučovacieho predmetu

Súhrn obsahového, výkonového štandardu, prierezové témy a spôsob realizácie osnov :			
Obsahový štandard	Výkonový štandard	Prierezová téma	Spôsob realizácie
1. Téma: Dôstojnosť človeka			
<ul style="list-style-type: none"> • Sebazpoznanie (jedinečnosť, objavenie svojej veľkosti) • Zodpovednosť za prijaté dary <ul style="list-style-type: none"> • Sebaprijatie, komplexy • Sebaúcta 	<ul style="list-style-type: none"> • vysvetliť pojmy sebaúcta, sebaprijatie a komplexy <ul style="list-style-type: none"> • uvedomiť si zodpovednosť za rozvíjanie svojich talentov • vyjadriť vlastný názor 	OSR, MEV, OZŽ	Diskusia, motivačný rozhovor
2. Téma: Kto je človek			
<ul style="list-style-type: none"> • Ľudská dôstojnosť • Človek ako muž a žena (úcta k človeku, dôstojnosť muža a ženy, matriarchát, patriarchát, sexizmus) • Kresťanské chápanie rovnakej dôstojnosti muža a ženy pred Bohom 	<ul style="list-style-type: none"> • vysvetliť pôvod ľudských práv v židovsko-kresťanskej viere v jedného Boha <ul style="list-style-type: none"> • sformulovať pojem dôstojnosť človeka vo svetle viery a Svätého písma • oceniť kresťanský pohľad pri hľadaní a akceptovaní dôstojnosti človeka • prispieť k budovaniu dobrých vzťahov prejavom úcty každému človeku • opísať vnímanie muža a ženy v rôznych kultúrach a rôznych historických kontextoch a porovnať ho s kresťanským pohľadom • oceniť uskutočňovanie sociálnych rolí muža a ženy z pohľadu kresťanského ideálu <ul style="list-style-type: none"> • rozvíjať návyk vonkajších prejavov ohľaduplnosti a zdvorilosti voči opačnému pohlaviu 	MKV, OSR, REV	Diskusia, motivačný rozhovor, beseda s odborníkom

3. Téma: Ľudskosť

<ul style="list-style-type: none"> • Odvrátená tvár ľudskosti (zneužívanie, manipulácia, vojna – v minulosti a dnes, problém „spravodlivých“ vojen) • Otázky o zmysle utrpenia, pochybnosť ako miesto komunikácie, Boh ukrytý v biede sveta (bol som hladný ...) • Božie kráľovstvo ako kráľovstvo pokoja • Ľudskosť (búranie predsudkov, tolerancia, Ježišov postoj k ľuďom na okraji) • Objavenie ľudskosti (vykúpenie – pozdvihnutie človeka) 	<ul style="list-style-type: none"> • položiť si otázky o príčinách a zmysle ľudského utrpenia a hľadať na ne odpoveď • na základe poznania dejinných súvislostí hľadať príčiny odvrátenej tváre ľudskosti • vnímať nebezpečenstvo náboženského fundamentalizmu, intolerancie a odsudzovania • prejaviť vonkajší skutok empatie voči iným • spoznať a odmietnuť manipuláciu 	<p>TFP, DOV, OZŽ, MEV</p>	<p>Skupinová práca, diskusia, články z novin informácie z internetu, tvorba projektu na danú tému</p>
---	---	---------------------------	---

4. Téma: Dôstojnosť a výkon

<ul style="list-style-type: none"> • „Mať“ alebo „byť“ • Hodnota práce a dôstojnosť človeka • Cirkev slabých (etika chudoby a milosrdenstva v Cirkvi, sociálne učenie Cirkvi) • Utrpenie – sviatosť pomazania chorých 	<ul style="list-style-type: none"> • vymenovať dôsledky posudzovania hodnoty človeka na základe iba jeho výkonu • porovnať Ježišov zákon lásky so sociálnymi zákonmi modernej spoločnosti • integrovať hodnoty milosrdenstva do sústavy hodnôt sociálneho cítenia spoločnosti i jednotlivca • nadchnúť sa pozitívnymi vzormi z dejín Cirkvi • vytvoriť zákony „svedectva lásky“ obohacujúce spoločnosť (štát, mesto, školu, triedu). 	<p>MEV, OSR, ENV, OZŽ</p>	<p>skupinová práca, rozhovor, diskusia,</p>
---	---	---------------------------	---

5 . Téma: Kultúra života

- Kultúra – rozvoj človeka, rozvoj ľudskej spoločnosti
- Hodnoty kultúry života a kultúry smrti (liberalizmus – relativizmus hodnôt, konzervativizmus – ochrana hodnôt)
- Ľudskosť – kresťanský ideál (kresťanské vzory)

- zdôvodniť prínos kresťanských hodnôt pre súčasnú kultúru
- na podklade Svätého písma posúdiť hodnotu človeka od počatia po prirodzenú smrť
- uvedomiť si kresťanské hodnoty integrované v spoločnosti
- akceptovať a preferovať život ako hodnotu
- zostaviť škálu osobných hodnôt (môj rebríček hodnôt)
- porovnať spoločenský prínos kresťanských hodnôt pre spoločnosť v porovnaní s prioritami liberalizmu
- podľa zostaveného rebríčka hodnôt v modelových situáciách demonštrovať ich vonkajšie prejavy

REV, TFP, OSR

tvorba projektu na danú tému, skupinová práca, motivačný rozhovor, práca s internetom

4 . Metódy, formy a stratégia vyučovania

Pri voľbe vyučovacích metód a foriem prihliada učiteľ na usporiadanie obsahu vyučovania, vlastné činnosti a činnosti žiakov zacielené na dosiahnutie stanovených cieľov a kľúčových kompetencií žiakov. Voľba metód závisí od obsahu učiva, cieľov vyučovacej hodiny, vekových a iných osobitostí žiakov a materiálneho vybavenia.

Na vzbudenie záujmu žiakov o učebnú činnosť možno využiť *motivačné metódy*, ako je *motivačné rozprávanie* (približovanie obsahu učenia), *motivačný rozhovor* (aktivizovanie poznatkov a skúseností žiakov), *motivačný problém* (upútanie pozornosti prostredníctvom nastoleného problému), *motivačnú demonštráciu* (vzbudenie záujmu pomocou umeleckého diela).

Expozičné metódy je potrebné využívať pri vytváraní nových poznatkov a zručností. Odporúča sa *rozprávanie* (vyjadrovanie skúseností a aktívne počúvanie), *vysvetľovanie* (logické systematické sprostredkovanie učiva), *rozhovor* (verbálna komunikácia formou otázok a odpovedí na vyjadrenie faktov, konvergentných a divergentných otázok, otázok na pozorovanie, posúdenie situácie, hodnotenie javov, rozhodovanie), *demonštračná metóda* (demonštrácia obrazov), *pozorovanie* (cielené systematické vnímanie objektov a procesov), *manipulácia s predmetmi* (práca so symbolom, didaktická hra).

Významné miesto majú *problémové metódy*, ku ktorým patrí *heuristická metóda* (učenie sa riešením problémov založenom na vymedzení a rozборе problému, tvorbe a výbere možných riešení a vlastnom riešení) a projektová metóda (riešenie projektu, komplexná praktická úloha, problém, téma, ktorej riešenie teoretickou aj praktickou činnosťou vedie k vytvoreniu určitého produktu).

Pre realizáciu cieľov sú dôležité *aktivizujúce metódy*, z nich je vhodná *diskusia* (vzájomná výmena názorov, uvádzanie argumentov, zdôvodňovanie za účelom riešenia daného problému), *filozofická diskusia* je efektívnym prostriedkom, ako vytvárať rovnováhu medzi vyučovaním zameraným na prežívanie a vyučovaním zameraným na rozumové zdôvodňovanie viery, *situčná metóda* (riešenie problémového prípadu reálnej situácie so stretom záujmov), *inscenačná metóda* (sociálne učenie v modelovej predvádzanej situácii, pri ktorej sú žiaci aktérmi danej situácie), *didaktické hry* (seberealizačné aktivity na uplatnenie záujmov, a spontánnosti), *kooperatívne vyučovanie* (forma skupinového vyučovania založená na vzájomnej závislosti členov heterogénnej skupiny), *dramatizácia* (plánovaný dramatizovaný prednes hry, príbehu a pod.) *simulácia* (simulovanie, napodobňovanie životných situácií, aktivity, ktoré vyžadujú interakciu medzi skupinou žiakov a jednotlivcami), *kompozícia* (vypracovanie osnovy referátu, písomné rozvíjanie témy, príbehu a pod.), "A propos": konverzácia alebo iná spoločensky orientovaná interakcia, podľa rozprávania učiteľa, žiakov, návštevníka o najdôležitejších a najaktuálnejších témach zo života. Typické autentické rozhovory.

Fixačné metódy sú neoddeliteľnou súčasťou vyučovania, napr. metódy opakovania a precvičovania, (ústne a písomné opakovanie, opakovanie s využitím hry AZ kvíz, domáce úlohy).

Žiaci počas hodín NV sedia v kruhu, aby si videli navzájom do tváre, aby sa vzájomne poznávali. Je to východisková pozícia, ktorá nie je cieľom, ale prostriedkom. Samozrejme, je možné aj iné usporiadanie priestoru v závislosti od metódy, ktorú učiteľ pre danú aktivitu zvolil.

Domáce úlohy (transfer) sa netýkajú písomného vypracovávania, ale konkrétnych jednoduchých cvičení či predsavzatí orientovaných na požadované správanie. Dôležitou súčasťou každej hodiny je podelenie sa s niekým so získanou skúsenosťou v bežnom živote.

5. Učebné zdroje

Učiteľ má k dispozícii metodický materiál v metodickej príručke katolíckeho náboženstva pre piaty ročník základných škôl „Poznávanie cez dialóg“, vydanú Katolíckym pedagogickým a katechetickým centrom, n.o. v Spišskej Novej Vsi. Metodická príručka obsahuje metodicky spracované témy, farebné obrazové prílohy a precovné listy.

Metodické materiály pre náboženskú výchovu obsahujú ku každej téme bohatú ponuku aktivít. Z nich si učiteľ vyberie tie, ktoré považuje za vhodné vzhľadom na svoje osobné dispozície, dispozície žiakov a iné okolnosti.

K neodmysliteľným zdrojom patrí: Sväté písmo, Katechizmus Katolíckej cirkvi, Dokumenty Katolíckej cirkvi, biblické mapy.

Multimédiá: internet
televízia

Didaktická technika: prenosný spätný projektor
počítače, tlačiareň
kopírovací stroj a skener
video, DVD, dataprojektor

6. Hodnotenia predmetu

Na hodine náboženskej výchovy žiakov učiteľ nehodnotí známku. Pri praktických aktivitách je vhodné slovné hodnotenie praktických zručností s dôrazom na samostatnosť a správnosť tvorby záverov z riešenia úloh. Optimálne je slovné hodnotenie so stručným komentárom k výkonu žiaka. Úroveň kombinovaných verbálnych, písomných, výtvarných, literárnych prejavov a komunikatívnych zručností je vhodné kontrolovať a hodnotiť prostredníctvom prezentácie projektov.

Predmet nebude po prerokovaní v pedag. rade hodnotený známku, ale slovom absolvoval /neabsolvoval.

Na overenie očakávaných výstupov žiaka budeme používať tieto spôsoby, postupy a formy hodnotenia:

1. písomné testy
2. ústne odpovede
3. tvorba projektu a prezentácii